

Załącznik
do Uchwały Nr II/12/2024
Rady Powiatu w Świdnicy
z dnia 23 maja 2024 r.

**PROGRAM OCHRONY ZDROWIA
PSYCHICZNEGO
MIESZKAŃCÓW
POWIATU ŚWIDNICKIEGO
NA LATA 2023-2030**

Świdnica 2024 r.

1. WSTĘP

„**Zdrowie** jest stanem pełnego, dobrego samopoczucia/dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego, a jednostki lub grupy muszą mieć możliwość określania i realizowania swoich dążeń, zaspokajania potrzeb, a także zmiany środowiska bądź radzenia sobie z nim. Dlatego zdrowie jest postrzegane jako zasób życiowy, a nie cel życia.

Zdrowie jest pojęciem pozytywnym, obejmującym zasoby osobiste i społeczne oraz możliwości fizyczne, a nie tylko brakiem-obięktywnie istniejącej-choroby, czy niepełnosprawności.”
Przyjęta w 1948 r. konstytucja Światowej Organizacji Zdrowia określa zdrowie psychiczne jako pełny dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka.

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. 2022, poz. 2123 z późn. zm.) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawodawca wskazał, że **zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.**

W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W tym aspekcie ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Przed tak trudnym i odpowiedzialnym zadaniem jak ochrona zdrowia psychicznego stanęły samorządy województw, powiatów i gmin, podejmując realizację **Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego**. Obowiązki z tym związane określa Rozporządzenie Rady

Ministrów z dnia 30 października 2023 r., w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030 (Dz. U. 2023, poz. 2480).

Program określa strategię działań mających na celu:

- 1) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi kompleksowej, wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 2) kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, w szczególności zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Podstawy prawne ochrony zdrowia psychicznego:

1. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. 2022, poz. 2123 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r., w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030 (Dz. U. 2023, poz. 2480).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 901 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2024, poz. 107).
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2024, poz. 44) .
6. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. 2022, poz. 1608 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2023, poz. 2151 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. 2024, poz. 146).

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU ŚWIDNICKIEGO

Powiat Świdnicki leży na Dolnym Śląsku, w południowej części Niziny Śląskiej, u podnóża gór Sowich i Wałbrzyskich. Od północy graniczy z powiatem średzkim, jaworskim i wrocławskim, a od południa otoczony jest przez powiat dzierzoniowski i wałbrzyski. Jego granice administracyjne oddalone są o ok. 30 kilometrów od Wrocławia i ok. 7 kilometrów na

południowy zachód od autostrady A4. Powiat przecina także droga krajowa nr 5 (Świecie – Bydgoszcz – Poznań – Wrocław - Kostomłoty – Przejście Graniczne w Lubawce) oraz droga krajowa nr 35 (Przejście Graniczne w Golińsku – Mieroszów – Wałbrzych – Świebodzice – Świdnica – Wrocław).

Powiat Świdnicki zajmuje powierzchnię 743 km², co stanowi 3,7% terytorium województwa dolnośląskiego. Zasięgiem obejmuje 2 gminy miejskie: Świdnica i Świebodzice; 3 gminy miejsko-wiejskie: Strzegom, Żarów, Jaworzyna Śląska oraz 3 gminy wiejskie: Dobromierz, Marcinowice i Świdnica. W jego skład wchodzi 113 sołectw oraz 130 miejscowości (łącznie z miastami). Pod względem powierzchni największe w powiecie są gminy: wiejska Świdnica (208,3 km²) zajmująca 28% jego terytorium, miejsko-wiejska Strzegom (143,6 km²) obejmująca 19,3% powierzchni oraz wiejska Marcinowice (96 km²) rozpościerająca się na 12,9% obszaru powiatu. Pozostałe gminy zajmują od 2,9% (gmina miejska Świdnica – 21,8 km²), poprzez 4% (gmina miejska Świebodzice – 23,1 km²), 9% (Jaworzyna Śląska – 67 km²) i 10,9% (Żarów – 81,3 km²) do 11,6% (Dobromierz – 86 km²) terytorium powiatu świdnickiego.

3. DEMOGRAFIA

Na terenie powiatu zamieszkuje 154 749 mieszkańców (dane GUS na dzień 31.12.2021 roku), z czego **51,8%** stanowią kobiety, a **48,2%** mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców **zmalala o 4,3 %**. Średni wiek mieszkańców wynosi **43,6 lat, w tym kobiety - 45,4, a mężczyźni 41,6** i jest **porównywalny do** średniego wieku mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu świdnickiego w 2050 roku wynosi **129 172**, z czego **65 721** to kobiety, a **63 451** mężczyźni.

58,7% mieszkańców powiatu świdnickiego jest w wieku produkcyjnym, **16,6%** w wieku przedprodukcyjnym, a **24,7%** mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 1. Ludność Powiatu Świdnickiego według płci - dane GUS na dzień 31.12.2022 r.

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
			razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
151 248	72 778	78 470	102 004	48 253	53 751	49 244	24 525	24 719

Tabela Nr 2. Ludność Powiatu Świdnickiego według płci i gmin - dane GUS na dzień 31.12.2022 r.

gminy	ogółem
m. Świdnica	53 423
Świebodzice	21 942
Dobromierz	4 926
Jaworzyna Śl.	10 222
Marcinowice	6 361
Strzegom	24 332
gmina wiejska Świdnica	17 860
Żarów	12 182

Źródło: GUS, 31.XII.2022

Powiat Świdnicki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -1 149. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,40 na 1000 mieszkańców powiatu świdnickiego. W 2021 roku urodziło się 1 131 dzieci, w tym 47,2% dziewczynek i 52,8% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 295 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,50 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

4. RYNEK PRACY

W Powiecie Świdnickim na 1000 mieszkańców pracuje 251 osób . Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. 47,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 52,8% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w powiecie świdnickim wynosiło w 2021 roku 5,6% (6,2% wśród kobiet i 5,1% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego

dla województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie świdnickim wynosiło 5 469,98 PLN, co odpowiada 91,20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu świdnickiego 17 918 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 13 838 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -4 080. 11,0% aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu świdnickiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 47,9% w przemyśle i budownictwie, a 13,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

4.1. Dojazdy do pracy w Powiecie Świdnickim.

Liczba osób wyjeżdżających do pracy (poza gminę zamieszkania) – 17 918.

Liczba osób przyjeżdżających do pracy (z innej gminy) - 13 838.

Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy - 4 080.

Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy 0,77.

Tabela nr 3. Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świdnicy w latach 2018 – 2022

Rok	Stopień niepełnosprawności	ogółem	w tym z upośledzeniem umysłowym	w tym z chorobami psychicznymi
2018	lekki	21	7	14
	umiarkowany	10	1	9
	znaczny	2	1	1
	ogółem	33	9	24
2019	lekki	34	9	25
	umiarkowany	9	0	9
	znaczny	1	0	1
	ogółem	44	8	35

2020	lekki	27	5	22
	umiarkowany	11	0	11
	znaczny	1	0	1
	ogółem	39	5	34
2021	lekki	30	3	27
	umiarkowany	11	1	10
	znaczny	1	0	1
	ogółem	42	4	38
2022	lekki	40	5	35
	umiarkowany	15	2	13
	znaczny	1	0	1
	ogółem	56	7	49

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy

Tabela nr 4. Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świdnicy w latach 2018 – 2022 według grup wiekowych

Rok	Płeć	18-24	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
2018	kobiety	0	7	3	1	1
	mężczyźni	1	7	5	4	4
	ogółem	1	14	8	5	5
2019	kobiety	0	4	7	0	2
	mężczyźni	3	7	8	8	5
	ogółem	3	11	15	8	7
2020	kobiety	0	3	8	3	1
	mężczyźni	3	8	5	3	5
	ogółem	3	11	13	6	6
2021	kobiety	2	5	2	6	2
	mężczyźni	3	6	7	6	3
	ogółem	5	11	9	12	5
2022	kobiety	1	5	6	6	3
	mężczyźni	1	10	12	6	6
	ogółem	2	15	18	12	9

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy

Tabela nr 5. Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świdnicy w latach 2018 – 2022 według wykształcenia

rok	Płeć	Wyższe	Policealne i Szkoły Ponadpodstawowe	Liceum Ogólnokszt.	Szkoły Branżowe	Szkoły Podstawowe/Gimnazjalne
2018	kobiety	0	1	1	2	6
	mężczyźni	0	4	0	10	9
	ogółem	0	5	1	12	15
2019	kobiety	0	2	1	4	5
	mężczyźni	1	0	0	16	15
	ogółem	1	2	1	20	20
2020	kobiety	0	1	0	3	10
	mężczyźni	2	1	0	12	10
	ogółem	2	2	0	15	20
2021	kobiety	0	3	1	2	12
	mężczyźni	1	3	1	11	8
	ogółem	1	6	2	13	20
2022	kobiety	1	5	2	2	12
	mężczyźni	2	5	2	16	9
	ogółem	3	10	4	18	21

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy

Tabela nr 6. Formy wsparcia zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej oraz finansowanie szkoleń i poradnictwo zawodowe dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018 -2022

Forma aktywizacji	2018	2019	2020	2021	2022
Prace interwencyjne	0	0	0	1	0
Roboty publiczne	2	2	2	1	1
Prace społecznie użyteczne	1	4	1	0	3
Refundacja pracodawcy części kosztów wynagr. oraz skł. na ubezpie. społ. dla skierowanych bezrobotnych do 30 r.ż.	0	0	0	0	0
Refundacja wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	0	0	0	0	1

Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej	0	0	0	0	0
Szkolenie zawodowe	0	0	0	0	1
Szkolenie z zakresu aktywnego poszukiwania pracy	0	0	0	0	0
Staże	1	0	0	0	1
Porada zawodowa indywidualna	1	0	0	1	1
Porada zawodowa grupowa	0	1	0	0	0

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy

5. OPIEKA STACJONARNA I AMBULATORYJNA W POWIECIE ŚWIDNICKIM NAD PACJENTEM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI i UZALEŻNIENIAMI

W strukturach Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Świdnicy nie funkcjonuje oddział psychiatryczny, ani oddział leczenia uzależnień. Mieszkańcy powiatu świdnickiego korzystają z opieki zdrowotnej stacjonarnej w zakresie zdrowia psychicznego najczęściej w oddziałach zamkniętych zlokalizowanych w Wałbrzychu, Legnicy oraz we Wrocławiu, natomiast w zakresie uzależnień szczególnie od alkoholu w Czarnym Borze.

Tabela nr 7. Świadczenia psychiatryczne stacjonarne dla dzieci i młodzieży w latach 2016 – 2017 – leczeni z Powiatu Świdnickiego

Wyszczególnienie	Lata	
	2016	2017
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (F10)	1	-
Zaburzenia typu schizofrenii (F21)	1	1
Ostre wielopostaciowe zaburzenia psychotyczne bez objawów schizofrenii (F23)	1	-
Epizod depresyjny (F32)	2	1
Zaburzenia adaptacyjne (F43.2)	2	2
Jadłowstręt psychiczny (anorexia nervosa) (F50)	2	2
Upośledzenie umysłowe lekkie (znaczne zmiany zachowania powodujące konieczność opieki lub leczenia) (F70.1)	1	1
Zespół Aspergera (F84.5)	1	1

Zaburzenie zachowania z nieprawidłowym procesem socjalizacji (F91)	4	6
Depresyjne zaburzenie zachowania (F92)	10	2
Inne mieszane zaburzenia zachowania i emocji (F92.8)	21	13
Lęk przed separacją w dzieciństwie (F93)	1	-

Źródło: Dolnośląski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia we Wrocławiu

Tabela nr 8. Stacjonarne świadczenia psychiatryczne dla dorosłych w latach 2016 – 2017 – leczeni z Powiatu Świdnickiego

Wyszczególnienie	Lata	
	2016	2017
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (następstwa szkodliwego używania substancji) (F10)	17	12
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane przyjmowaniem substancji nasennych i uspakajających (zespół uzależnień) (F13)	-	2
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem innych niż kokaina środków pobudzających w tym kofeiny (F15)	1	1
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i inne (F19)	13	16
Schizofrenia paranoidalna (F20)	74	77
Zaburzenia urojeniowe (F22)	2	6
Ostre wielopostaciowe zaburzenie psychotyczne bez objawów schizofrenii (F23)	7	26
Zaburzenie schizoafektywne, typ maniakalny (F25)	2	3
Nieokreślona psychoza nieograniczona (F29)	3	2
Zaburzenia adaptacyjne (F43)	12	18

Źródło: Dolnośląski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia we Wrocławiu

Tabela nr 9. Świadczenia psychiatryczne w latach 2016 – 2017 – leczeni z Powiatu Świdnickiego

Wyszczególnienie	Lata	
	2016	2017
Leczenie środowiskowe (domowe) ogółem	23	32
Leczenie zaburzeń nerwicowych dla dorosłych ogółem	14	21
Leczenie zespołów abstynencyjnych po substancjach psychoaktywnych (detoksykacja) ogółem	20	14
Program leczenia substytucyjnego ogółem	11	9
Świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży ogółem <i>w tym najczęściej występujące:</i>	48	34
1) zaburzenia opozycyjno-buntownicze	10	3
2) inne mieszane zaburzenia zachowania i emocji	21	13
Świadczenia dla osób z autyzmem dziecięcym lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju ogółem <i>w tym najczęściej występujące:</i>	58	80
1) całościowe zaburzenia rozwojowe	10	5
2) autyzm dziecięcy	16	17
3) autyzm atypowy	13	19
4) zespół Aspergera	10	16
Świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży ogółem	26	14
Świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne dla dorosłych ogółem	5	4
Świadczenia dzienne psychiatryczne dla dorosłych ogółem	34	32
Świadczenia dzienne psychiatryczne geriatryczne ogółem	5	-
Świadczenia odwykowe w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia dla nieletnich ogółem	3	3
Świadczenia opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne dla dorosłych ogółem <i>w tym najczęściej występujące:</i>	36	32
1) otępienie bliżej nieokreślone	8	6
2) schizofrenia paranoidalna	8	7
3) schizofrenia rezydualna	7	7
Świadczenia psychiatryczne dla dorosłych ogółem <i>w tym najczęściej występujące:</i>	256	283
1) schizofrenia paranoidalna	70	71
2) organiczne zaburzenia urojeniowe (podobne do schizofrenii)	15	12
3) zaburzenia adaptacyjne	12	18
4) zaburzenia depresyjne nawracające – obecnie epizod depresyjny umiarkowany	10	9

Świadczenia psychogeriatryczne ogółem	10	12
Świadczenia psychologiczne ogółem	20	16
Świadczenia rehabilitacji psychiatrycznej ogółem	7	8
Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych ogółem	8	8
Świadczenia terapii dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych z współistniejącymi zaburzeniami psychiatrycznymi (podwójna diagnoza) ogółem	14	15
Świadczenia dzienne leczenia zaburzeń nerwicowych ogółem	1	
Świadczenia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży ogółem	18	15
Świadczenia w izbie przyjęć szpitala (ryczałt dobowy) ogółem <i>w tym najczęściej występujące:</i>	108	86
1) zaburzenia adaptacyjne	12	5
2) zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (zespół abstynencyjny)	11	2
3) schizofrenia paranoidalna	10	9
Świadczenia w psychiatrii sądowej w warunkach podstawowego zabezpieczenia ogółem	21	17
Świadczenia odwykowe w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia dla nieletnich ogółem	3	1
Leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych (detoksykacja) ogółem	169	205
Świadczenia dla uzależnionych od alkoholu udzielane w hostelu ogółem	6	10
Świadczenia dzienne terapii uzależnienia od alkoholu ogółem	2	-
Świadczenia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu ogółem <i>w tym najczęściej występujące:</i>	735	710
1) zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (zespół uzależnienia)	506	518
2) zaburzenia adaptacyjne	134	122
Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol ogółem	25	24

Źródło: Dolnośląski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia we Wrocławiu

W ramach udzielonej pomocy w poradniach SP ZOZ Zakładu Lecznictwa Odwykowego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Czarnym Borze wykorzystano: sesje psychoterapii indywidualnej – leczenie uzależnień, sesje psychoterapii rodzinnej, wizyty instruktora terapii

uzależnień, sesje psychoedukacyjne, sesje psychoterapii indywidualnej wykonanej przez osobę w trakcie szkolenia do uzyskania certyfikatu psychoterapeuty, porady lekarskie diagnostyczne – leczenie uzależnień, porady lekarskie terapeutyczne (kolejne), porady/wizyty diagnostyczne – specjalista uzależnień, porady/wizyty terapeutyczne (kolejne) – specjalista uzależnień, sesje psychoterapii grupowej.

Ponadto pracownicy w/w Zakładu prowadzili/realizowali na terenie Powiatu Świdnickiego programy ponadpodstawowe m.in. takie jak: poradnictwo i terapia indywidualna dla osób uwikłanych w przemoc domową i dla rodziców osób uzależnionych, poradnictwo i terapia indywidualna dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem i uzależnionej, grupowy trening asertywności dla osób doświadczających przemocy domowej, trening umiejętności służących zdrowieniu, terapia dla osób doświadczających przemocy domowej, treningi kompetencji społecznych dla dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem i uzależnionej, praca nad złością.

Tabela nr 10. Zaburzenia psychiczne – liczba osób z Powiatu Świdnickiego korzystających z Poradni Leczenia Uzależnień w Świdnicy Dolnośląskiego Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze w latach 2020, 2021, 2022 z podziałem na płeć

Poradnia Leczenia Uzależnień w Świdnicy

Lp.	Forma udzielonej pomocy	Liczba osób korzystających z pomocy											
		2020				2021				2022			
		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym	
		kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna
1.	psychoterapia indywidualna	97	176	0	3	157	207	0	2	82	391	0	0
2.	psychoterapia grupowa	57	102	0	0	92	121	0	0	48	228	0	0
3.	psychoedukacja	8	15	0	0	12	18	0	0	8	33	0	0

Lp.	Rodzaj zaburzeń psychicznych	Liczba osób korzystających z pomocy											
		2020				2021				2022			
		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym	
		kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna
1.	F10.2	98	187	0	3	117	190	0	1	67	132	0	0
2.	F12.2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	3	0	0
3.	F15.2	0	0	0	0	12	0	0	0	2	0	0	0
4.	F19.2	64	98	0	0	132	136	0	0	65	486	0	0
5.	F63.0	0	8	0	0	0	16	0	0	1	31	0	0
6.	Z03	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	0

Zródło: Dolnośląskie Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze

F10.2 - Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane użyciem alkoholu

F12.2 - Uzależnienie od alkoholu i narkotyków

F15.2 - Zaburzenia psychotyczne spowodowane używaniem innych substancji stymulujących, w tym kofeiny

F19.2 - Zaburzenia psychiczne i zachowania stosowanie kilku substancji psychoaktywnych

F63.0 - Zaburzenia nawyków i popędów (patologiczny hazard)

Z03 - Obserwacja medyczna i ocena przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne

Tabela nr 11. Zaburzenia psychiczne – liczba osób z Powiatu Świdnickiego korzystających z Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Świdnicy Dolnośląskiego Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze w latach 2020, 2021, 2022 z podziałem na płeć

Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Świdnicy

Lp.	Forma udzielonej pomocy	Liczba osób korzystających z pomocy											
		2020				2021				2022			
		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym	
		kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna
1.	psychoterapia indywidualna	457	768	18	0	469	680	32	42	586	753	48	15
2.	psychoterapia grupowa	267	448	10	0	273	395	0	24	343	439	28	0
3.	psychoedukacja	39	64	0	0	39	56	0	3	49	63	4	0

Tabela nr 13b

Lp.	Rodzaj zaburzeń psychicznych	Liczba osób korzystających z pomocy											
		2020				2021				2022			
		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym		osoby w wieku produkcyjnym		osoby w wieku poprodukcyjnym	
		kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna	kobieta	mężczyzna
3.	F10.2	527	1215	0	0	541	1050	1	68	733	1149	32	15
4.	F19.2	7	63	0	0	6	70	0	0	8	87	0	0
5.	F43.2	229	2	28	0	231	0	31	1	228	2	48	0
6.	F60.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
7.	F63.0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	1	0	0
8.	Z03	0	0	0	0	3	3	0	0	9	15	0	0

Źródło: Dolnośląskie Centrum Leczenia Uzależnień w Czarnym Borze

F10.2 - Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane użyciem alkoholu

F19.2 - Uzależnienie od kilku substancji psychoaktywnych

F43.2 - Zaburzenia adaptacyjne

F60.8 - Inne określone zaburzenia osobowości

F63.0 - Zaburzenia nawyków i popędów (patologiczny hazard)

Z03 - Obserwacja medyczna i ocena przypadków podejrzanych o chorobę lub stany podobne

Tabela nr 12. Wyjazdy zespołów ratownictwa medycznego do osób z chorobami psychicznymi w latach 2018 – 2022

Rok	Razem
2019 - kobiety	184
mężczyźni	236
2020 - kobiety	241
mężczyźni	282
2021 - kobiety	232
mężczyźni	260
2022 - kobiety	209
mężczyźni	267

Zródło: SP ZOZ Powiatowe Pogotowie Ratunkowe w Świdnicy

6. Samobójstwa stanowią czwartą przyczyną zgonów dorosłych Polaków. Ginią głównie mężczyźni.

Prawie 1/3 dzieci nie chce żyć. Cztery na 10 myślało o samobójstwie. Takie alarmistyczne dane o zdrowiu psychicznym najmłodszych niedawno obieżyły nagłówki mediów. Podstawą było badanie Fundacji UNAWEZA. Ale analiza jego metodologii, choć liczba ankietowanych robi wrażenie, nakazuje wątpić w wiarygodność tego przekazu.

Badanie zostało przeprowadzone od 25 października 2022 r. do 10 marca 2023 r. w formie internetowych ankiet. Wypełniali je uczniowie wszystkich szkół, które zgłosiły się, było koordynowane przez Fundację Dbam o Mój Z@sięg.

Raport miał zdiagnozować stan zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz być podstawą dla rozwoju programów profilaktycznych. Objął imponującą liczebnie grupę ankietowanych: 184 447 uczniów. Nic dziwnego, że w medialnych relacjach także pojawiały się wielkie liczby, a samo badanie określano przymiotnikiem „największe”. Można było dowiedzieć się o „porażających wnioskach”: „4 na 10 uczniów myśli o podjęciu próby samobójczej”, „co trzeci uczeń ma podejrzenie depresji”, „ponad połowa młodych odczuwa brak motywacji do działania”, „16 proc. okalecza się”.

Dla porównania, badanie EZOP II z listopada 2021 roku, a więc wykonane w trakcie pandemii, a przed wybuchem wojny w Ukrainie, którego metodologia nie wzbudza kontrowersji, a w czasie przekazywania jego wyników autorzy wskazywali ograniczenia badania, podaje zupełnie inne liczby. Na przykład: „Tendencje samobójcze wśród młodzieży 12-17 lat (myśli, próby kiedykolwiek w życiu) dotyczą 5,7 proc. badanych”. „Ocena ryzyka zamachu samobójczego w ostatnim miesiącu (bieżąca):

- niskie ryzyko - 4,9 proc.;
- średnie ryzyko - 0,5 proc.;
- wysokie ryzyko - 0,4 proc.”

W 2021 r. Komenda Główna Policji odnotowała 5201 samobójstw, przy czym największa ich liczba dotyczyła grupy wiekowej 35-39 lat. Co więcej, dane potwierdziły, że mężczyźni nadal giną z powodu samobójstwa 6 razy częściej niż kobiety.

Wśród najczęstszych motywów podejmowania zachowań samobójczych znalazły się kryzysy i zaburzenia psychiczne, których jednak nie należy utożsamiać z chorobami psychicznymi.

Wśród najczęstszych motywów podejmowania zachowań samobójczych znalazły się kryzysy i zaburzenia psychiczne, których jednak nie należy utożsamiać z chorobami psychicznymi.

Dane statystyczne z Powiatowe Komendy Policji w Świdnicy ukazują niepokojące zjawisko zamachów samobójczych na terenie powiatu świdnickiego w latach 2018 - 2022 było ich 152, co ukazuje tabela nr 13.

Tabela nr 13. Zestawienie dotyczące zamachów samobójczych na terenie Powiatu Świdnickiego w latach 2018 – 2022 Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy

Wyszczególnienie		Lata 01.01.2018-31.12.2022
Zamachy samobójcze zakończone zgonem	ogółem	152
	Mężczyźni	128 (do 18 r.ż. -1)
	Kobiety	24
Zamachy samobójcze zakończone zgonem ze względu na miejsce popełnienia	wieś	52
	Miasto do 19 999 mieszkańców	18
	Miasto od 20 000 do 49 9999 mieszkańców	20
	Miasto powyżej 20 000 mieszkańców	62
Zamachy samobójcze ze względu na miejsce zamachu	Droga/ulica/chodnik	6
	Mieszkanie/dom	76
	Park/las	12
	Garaż/piwnica/strych	17
	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	1
	Rzeka/jezioro/obiekt wodny	2
	Teren kolei	3
	Zabudowania gospodarcze	8
	Zakład pracy	1
	Inne	25

źródło: Komenda Powiatowa Policji w Świdnicy

Według danych otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy wzrasta liczba ofiar przemocy domowej, objętych Niebieską Kartą co obrazuje tabela nr 12.

Tabela nr 14. Liczba ofiar objęta Niebieską Kartą

Rok	Liczba wydanych NK	Liczba ofiar przemocy domowej wg procedury NK		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
2018	149	106	15	28
2019	135	108	9	18
2020	173	124	15	34
2021	176	130	17	29
2022	211	152	16	43

źródło: Komenda Powiatowa Policji w Świdnicy

7. Poradnie zdrowia psychicznego:

Miasto Świdnica

- 1) NZOZ „Ars Medica” ul. Konopnickiej 4, 58-100 Świdnica
- 2) Centrum Usług Medycznych „Eskulap” ul. Zamenhofa 47, 58-100 Świdnica
- 3) Zespół Usług Medycznych „Medyk” ul. Gdyńska 25a, 58-100 Świdnica
- 4)

Miasto Świebodzice

- 1) SP ZOZ Miejski Ośrodek Zdrowia Al. Lipowe 15, 58-160 Świebodzice
- 2) Szpital „Mikulicz” ul. Marii Skłodowskiej-Curie 3-7, 58-160 Świebodzice.

Miasto Strzegom

- 1) Strzegomskie Centrum Medyczno-Diagnostyczne ul. Witosa 7, 58-150 Strzegom

Poradnia psychiatrii dziecięcej:

Miasto Świdnica

- 1) NZOZ „Ars Medica” ul. Konopnickiej 4, 58-100 Świdnica

Poradnia leczenia uzależnień:

Miasto Świdnica

- 1) Zespół Usług Medycznych „MEDYK” ul. Gdyńska 25a, 58-100 Świdnica

Poradnia odwykowa:

Miasto Świdnica

- 1) SP ZOZ Zakład Lecznictwa Odwykowego w Czarnym Borze – **Poradnia dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Współuzależnionych** w Świdnicy ul. Franciszkańska 7.

Miasto Świebodzice

- 1) SP ZOZ Zakład Lecznictwa Odwykowego w Czarnym Borze – **Poradnia dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Współuzależnionych** w Świebodzicach ul. Marii Skłodowskiej-Curie 3-7

W/w poradnie odwykowe prowadzą usługi w zakresie:

- terapii grupowej dla pacjentów uzależnionych od alkoholu,
- terapii indywidualnej dla pacjentów uzależnionych od alkoholu,
- terapii grupowej dla pacjentów współuzależnionych,

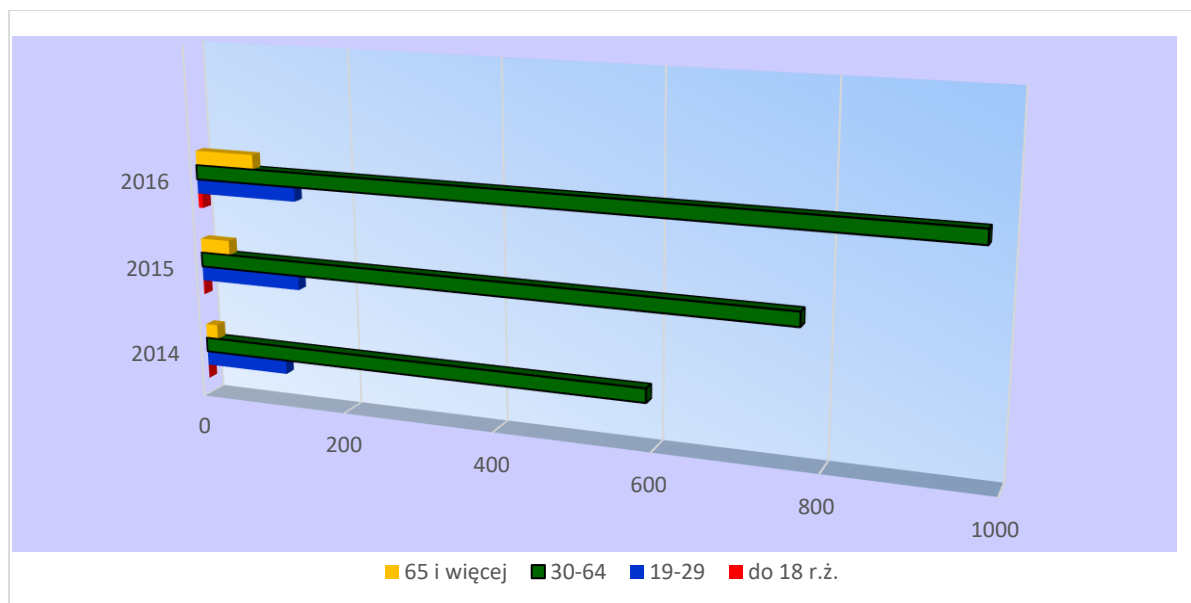
- psychoterapii indywidualnej dla pacjentów współzależnych,
- konsultacji medycznych,
- konsultacji psychologicznych.

Tabela nr 15. Działalność poradni zdrowia psychicznego w latach 2018 - 2022 w Województwie Dolnośląskim

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba porad ogółem w tym:	17 905	16 392	20 276	27 000
Porady lekarskie	7 835	10 234	10 401	11 384
Porady psychologa	891	2 291	3 264	4 644
Porady innego terapeuty	9 179	3 867	6 611	10 972
Psychoterapia grupowa/rodzinna (liczba osób)	92	0	32	647
Liczba interwencji pracownika socjalnego	0	0	0	0
Liczba wizyt w środowisku chorego (z wyłączeniem interwencji pracownika socjalnego)	6	15	7	14
Liczba porad telefonicznych	0	0	2 575	2 068
Liczba skierowań do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	17	6	7	12

źródło: Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu

Wykres nr 1. Liczba osób leczonych w poradniach uzależnień w Powiecie Świdnickim w latach 2014 - 2016 w podziale na grupy wiekowe*

*źródło: opracowanie własne na podstawie danych Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Publicznego

Tabela nr 16. Leczeni w poradniach zdrowia psychicznego dla dorosłych w Powiecie Świdnickim wg rozpoznai w latach 2014 - 2017

Wyszczególnienie	Lata 2014 - 2017			
	2014	2015	2016	2017
Organiczne zaburzenia niepsychiczne i psychiczne (F00-F09)	622	885	750	729
Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu	74	95	103	107
Zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych (F11-F19)	54	47	86	96
Schizofrenia (F20)	464	512	493	563
Inne zaburzenia psychotyczne i urojeniowe (F21-F29)	74	87	77	123
Zaburzenia afektywne (F30-F39)	575	802	653	810
Zaburzenia nerwicowe (F40-F59)	1264	2062	1813	1906
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	64	105	109	132
Upośledzenie umysłowe (F70-F79)	292	332	306	267

Nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	96	105	85	43
Pozostałe rozpoznania	400	461	327	134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Publicznego oraz danych przekazanych z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu oraz danych z Dolnośląskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia we Wrocławiu

Tabela nr 17. Leczeni w poradniach zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w Powiecie Świdnickim wg rozpoznań w latach 2016 - 2017

Wyszczególnienie	Lata	
	2016	2017
Organiczne zaburzenia niepsychiczne i psychiczne (F00-F09)	-	-
Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu	-	-
Zaburzenia spowodowane substancji psychoaktywnych (F11-F19)	-	-
Schizofrenia (F20)	8	8
Inne zaburzenia psychotyczne i urojeniowe (F21-F29)	6	7
Zaburzenia afektywne (F30-F39)	12	21
Zaburzenia nerwicowe (F40-F59)	49	50
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	-	-
Upośledzenie umysłowe (F70-F79)	65	69
Nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	-	-
Pozostałe rozpoznania	512	578

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Publicznego oraz danych przekazanych z Dolnośląskiego urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu oraz danych z Dolnośląskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia we Wrocławiu

Tabela nr 18. Leczeni w poradniach leczenia uzależnień wg rozpoznań w Powiecie Świdnickim w latach 2016 - 2017

Wyszczególnienie	Lata	
	2016	2017
Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu (F10)	998	948
Opiaty (F11)	6	2
Kanabinole (F12)	8	2
Inne substancje pobudzające w tym kofeina (F15)	5	2
Używanie tytoniu (F17)	1	1
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne (F19)	139	27
Pozostałe rozpoznania	37	60

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Publicznego oraz danych przekazanych z Dolnośląskiego urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu oraz danych z Dolnośląskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia we Wrocławiu

Tabela nr 19. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z pomocy w latach 2014, 2016 i 2017 oraz forma udzielonej pomocy przez Zespół Poradni Psychologiczno–Pedagogicznych w Świdnicy

Lp.	Forma udzielanej pomocy	Liczba osób korzystających z pomocy																			
		2018				2019				2020				2021				2022			
		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia	
		K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
1.	diagnoza/badanie	720	1723	148	220	780	1700	185	403	732	1398	115	203	1740	2611	133	201	1629	2446	130	191
2.	konsultacja	45	69	28	5	32	24	7	9	97	43	13	7	220	335	139	93	73	45	52	14
3.	terapia psychologiczna	18	28	4	8	15	32	7	2	12	17	6	2	25	38	5	9	28	43	17	25
4.	socjoterapia	5	6	36	45	2	0	2	0	0	0	0	0	4	6	0	0	6	10	0	0
RAZEM		788	1826	216	278	829	1756	201	414	841	1458	134	212	1989	2990	277	303	1736	2544	199	230
		3108				3200				2645				5559				4709			

źródło: Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy (K – kobieta, M – mężczyzna)

Tabela nr 20. Zestawienie zbiorcze wydanych orzeczeń przez Poradnię Zespół Poradni Psychologiczno– Pedagogicznych w Świdnicy w latach 2018 - 2022

Rodzaj orzeczenia		Liczba osób korzystających z pomocy									
		2018		2019		2020		2021		2022	
		do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia
o potrzebie kształcenia specjalnego	niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim	29	2	57	7	59	4	59	4	66	2
	niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym	19	0	67	1	41	0	40	0	58	4

źródło: Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy

Tabela nr 21. Zestawienie zbiorcze wydanych orzeczeń przez Poradnię Zespół Poradni Psychologiczno– Pedagogicznych w Świdnicy w latach 2018 - 2022

Rodzaj orzeczenia		Liczba osób korzystających z pomocy									
		2018		2019		2020		2021		2022	
		do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia	do 16 roku życia	powyżej 16 roku życia
o potrzebie kształcenia specjalnego	niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim	29	2	57	7	59	4	59	4	66	2
	niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym	19	0	67	1	41	0	40	0	58	4
	niewidomi i słabowidzący	70	5	165	13	123	27	123	27	177	16

	nieusłyszający i słabosłyszający	11	3	35	7	29	10	29	10	46	6
	niepełnosprawność ruchowa w tym afazja	29	0	97	4	108	3	107	4	198	5
	autyzm, w tym zespół Aspergera	52	0	122	1	125	6	125	6	219	19
	niepełnosprawności sprzężone	101	4	91	14	86	5	160	5	133	5
	zagrożeni niedostosowaniem społecznym	21	0	25	1	13	2	12	2	10	4
	Niedostosowani społecznie	8	0	4	0	1	7	1	7	0	11

o potrzebie nauczania indywidualnego	108	50	82	59	76	35	71	52	68	107
o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	8	4	15	5	12	1	12	0	15	5
opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju	151	X	138	X	165	X	165	X	236	X

źródło: Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy

Dane dotyczące wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osobom z zaburzeniami psychicznymi

Tabela nr 22. Liczba wydanych orzeczeń z powodu zaburzeń psychicznych w latach 2020 - 2022 przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy

Rodzaj zaburzeń psychicznych	Liczba osób korzystających z pomocy											
	2020				2021				2022			
	do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia		do 16 roku życia		powyżej 16 roku życia	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
02-P choroby psychiczne	5	27	123	121	7	21	110	145	12	22	145	152
01-U upośledzenie umysłowe	12	31	23	49	12	24	22	30	4	26	17	40

źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy

8. Formy wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi

8.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy

Tabela nr 23. Formy wsparcia udzielone osobom z niepełnosprawnością z terenu Powiatu Świdnickiego w ramach programu „Droga do aktywności 2” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014 - 2020 z podziałem na zrealizowane działania w latach 2018 - 2022

Lp.	Rodzaj udzielonego wsparcia	2018	2019	2020	2021	2022
		z orzeczeniem 02-P	z orzeczeniem 02-P	z orzeczeniem 02-P	z orzeczeniem 02-P	z orzeczeniem 02-P
1.	praca socjalna	3	0	0	0	0
2.	grupa wsparcia	0	0	0	0	0
3.	grupa edukacyjna	1	0	0	0	0
4.	wyjazdowe treningi kompetencji i umiejętności społecznych w wymiarze 16 h	1	0	0	0	0
5.	treningi kompetencji i umiejętności społecznych (stacjonarne) – 100 h	2	0	0	0	0
6.	usługi integracyjne	2	0	0	0	0

7.	trzymiesięczne płacone staże zawodowe	0	0	0	0	0
8.	indywidualne spotkania z doradcą zawodowym	3	0	0	0	0
9.	usługa trenera pracy	1	0	0	0	0
10	kurs komputerowy ECDL	0	0	0	0	0
11.	kurs prawa jazdy kat. B	1	0	0	0	0
12.	indywidualna terapia psychologiczna, rodzinna	2	0	0	0	0
13.	wyjazdowe zespoły ćwiczeń fizycznych usprawniających	0	0	0	0	0

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy

Uwaga: Symbol 02-P oznacza niepełnosprawność związaną z chorobami psychicznymi, w tym m.in. zaburzenia psychotyczne, zaburzenia nastroju, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia czy zespoły otępienne.

Tabela nr 25. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Powiatu Świdnickiego, którym udzielono wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2018 - 2022

Rodzaj udzielonego wsparcia	2018		2019		2020		2021		2022	
	02-P	01-U	02-P	01-U	02-P	01-U	02-P	01-U	02-P	01-U
likwidacja barier architektonicznych	1	0	1	0	1	1	1	1	2	0
likwidacja barier w komunikowaniu się	1	2	1	1	1	0	0	0	1	3
likwidacja barier technicznych	0	1	0	0	0	0	5	1	7	1
turnusy rehabilitacyjne	2	1	0	0	0	0	7	5	7	4
sprzęt rehabilitacyjny	0	1	0	0	1	1	0	0	3	1
środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne	2	4	6	6	1	5	0	3	30	24

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy

Uwaga: 01-U – upośledzenie umysłowe, nazywane dziś raczej niepełnosprawnością intelektualną.

8.2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Powiecie Świdnickim

Z informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, że nie jest prowadzona dodatkowa diagnostyka środowiska pod kątem zaburzeń psychicznych, nie są też realizowane ponadstandardowe formy wsparcia dla tej grupy. Wyżej wymienione osoby korzystały z zasiłków pielęgnacyjnych, świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłków stałych/celowych/okresowych, usług opiekuńczych, pomocy rzeczowej, refundacji posiłku, skierowania na terapię zajęciową w środowiskowym domu samopomocy oraz udziału w programach z zakresu dożywiania.

Tabela nr 25. Osoby z upośledzeniem umysłowym i schorzeniami psychicznymi, objęte opieką przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2018 - 2022

Gmina		2018	2019	2020	2021	2022
Miasto Świdnica	liczba osób	218	267	226	221	251
Gmina Świebodzice	liczba osób	60	53	51	47	44
Gmina Strzegom	liczba osób	61				
Gmina Żarów	liczba osób					
Gmina Wiejska Świdnica	liczba osób	18	18	22	21	22
Gmina Dobromierz	liczba osób	2	3	4	4	5
Gmina Jaworzyna Śląska	liczba osób	16	15	15	13	12
Gmina Marcinowice	liczba osób	14	13	14	15	19

źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Świdnickiego

8.3. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie Powiatu Świdnickiego działają trzy Warsztaty Terapii Zajęciowej: w Mokrzeszowie prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdnicy, WTZ prowadzony przez Stowarzyszenie „Bliżej Ciebie” przy Zespole Szkół Specjalnych w Świdnicy oraz WTZ w Strzegomiu prowadzony przez Gminę Strzegom.

8.4. Warsztat Terapii Zajęciowej w Mokrzeszowie

Jest placówką pobytu dziennego utworzoną w 1999 r. prowadzącą działalność na rzecz 40 uczestników, w tym 12 kobiet i 28 mężczyzn, posiadających orzeczenie o znacznym (27 osób - 6 pań i 21 panów) bądź umiarkowanym (13 osób - 6 pań i 7 panów) stopniu niepełnosprawności. U wszystkich osób występują inne zaburzenia i schorzenia sprzężone tj. choroby kręgosłupa i nadwaga, zaburzenia mowy (17 osób), choroby psychiczne (10 osób), epilepsja (8 osób), choroby układu trawiennego (8 osób) i krążenia (10 osób), dysfunkcja narządu ruchu (4 osoby), niedowidzenie (1 osoba), niedosłuch (1 osoby), cukrzyca (4 osoby), choroby skóry (4 osób). U 15 osób stwierdza się zaburzenia w zachowaniu takie jak agresja, autoagresja, nadpobudliwość ruchowa. W placówce przebywają wyłącznie mieszkańcy pochodzący z Powiatu Świdnickiego. Warsztat zapewnia wszystkim uczestnikom dowóz na zajęcia.

Zajęcia dla uczestników odbywają się w Warsztacie przez 5 dni w tygodniu, po 7 godzin dziennie, w 8 pracowniach terapeutycznych: uspołeczniającej, stolarskiej, ślusarskiej, plastycznej, ceramicznej, krawieckiej, ogrodniczo-bukieciarskiej, gospodarstwa domowego. Każdy z terapeutów prowadzi zajęcia z grupą 5-ciu uczestników. Warsztat realizuje dotychczas przyjęte formy i metody terapii w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz działań mających na celu doskonalenie funkcjonowania w życiu codziennym, a tym samym kształtowania u uczestników samodzielności, odpowiedzialności i wzmacnianie ich samooceny.

8.5. Warsztat Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia „BLIŻEJ CIEBIE” w Świdnicy

Jest placówką pobytu dziennego dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, niezdolnych do podjęcia pracy, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy ich sprawności, niezbędnej do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w społeczeństwie to główny cel działalności warsztatu. Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ) Stowarzyszenia „Blżej Ciebie” przy Zespole Szkół Specjalnych w Świdnicy działa na podstawie Umowy z dnia 5 listopada 2012 r., zawartej pomiędzy Powiatem Świdnickim a Stowarzyszeniem "BLIŻEJ CIEBIE". Warsztat działa od dnia 5 grudnia 2012 r. Mieści się w budynku Zespołu Szkół Specjalnych w Świdnicy, który stanowi Centrum Wspierania Osób z Niepełnosprawnościami i ich rodzin. Jest placówką pobytu dziennego, z siedzibą w Świdnicy przy ul. Rotmistrza Witolda Pileckiego 3. Zajęcia w Warsztacie odbywają się codziennie, od poniedziałku do piątku od 7:30 do 15:30. Uczestnicy pracują w Warsztacie 7 godzin dziennie od godz. 8:00 do godz. 15:00, z wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy.

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej odbywa się w ośmiu pracowniach profilowanych: artystyczna, florystyczna, edukacji i komunikacji społecznej; krawiecka, kulinarno-gastronomiczna, informatyczna oraz techniczna, w których pod czujnym okiem instruktora terapii zajęciowej pracuje pięcioro podopiecznych. W ramach rehabilitacji społecznej stwarzamy osobom z niepełnosprawnościami możliwość kształtowania i rozwoju swoich zdolności, poszerzania i utrwalania wiedzy, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej, przystosowania i funkcjonowania społecznego oraz pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podejmowania satysfakcjonującego i samodzielnego życia.

W ramach rehabilitacji zawodowej wdrażamy działania rozwijające zainteresowania i upodobania w zakresie reorientacji zawodowej oraz kształtowania podstawowych i specjalistycznych umiejętności niezbędnych na poszczególnych stanowiskach pracy. Systematyczne nabywanie umiejętności zawodowych oraz kształcenie cech kierunkowych umożliwia podopiecznym placówki przełamanie oporu przed podjęciem optymalnej dla nich formy aktywności zawodowej. Zajęcia praktyczne odbywają się zgodnie z profilami pracowni. Efektem zajęć terapeutycznych są wykonywane w poszczególnych pracowniach różne prace rzemiosła artystycznego, które prezentujemy na wystawach, konkursach, kiermaszach oraz w galerio-kawiarence „Ważka Art Café”, itp.

Praktyka zawodowa stanowi jedno z zadań w zakresie Indywidualnego Programu Rehabilitacji uczestnika warsztatu. Osoba z niepełnosprawnością przed podjęciem pracy powinna zostać przyuczona do stanowiska pracy, do określonych przez pracodawcę obowiązków zgodnie z obowiązującym zakresem. Nasza placówka realizuje praktyki zawodowe. Dnia 02 lipca 2021 r. nastąpiło uroczyste uruchomienie Galerio-kawiarenki „Ważka Art Café” Warsztatu Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia „Bliżej Ciebie” przy Zespole Szkół Specjalnych w Świdnicy. To bardzo ważny dla naszej placówki dzień, ponieważ spełniło się marzenie o wyjątkowym miejscu, w którym podopieczni naszej placówki odbywają praktyki zawodowe oraz spełniają marzenia o dorosłości i samodzielności.

Działania wspierają zatrudnieni w placówce specjaliści: psycholog i fizjoterapeuta. Specjalistyczna opieka psychologiczna indywidualna i grupowa, rehabilitacja ruchowa oraz opieka obejmująca pomoc doraźną, ale również profilaktyka zdrowotna podnosi efekt pracy uczestników w poszczególnych pracowniach.

W 2022 roku Uczestnikami Warsztatu było 40 osób z niepełnosprawnościami, w tym 14 kobiet i 26 mężczyzn. Stopień niepełnosprawności uczestników orzeczonej przez zespół orzekający

to 11 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 29 osób z znacznym stopniem niepełnosprawności. Liczba uczestników w przedziale wiekowym:

21 – 29 lat - 13 osób (32,5 %) w tym 6 kobiet; 7 mężczyzn

30 – 39 lat - 23 osoby (57,5 %) w tym 7 kobiet; 16 mężczyzn

40 lat i więcej - 4 osób (10%) w tym 1 kobieta i 3 mężczyzn.

8.6. Warsztat Terapii Zajęciowej w Strzegomiu

Został utworzony przez Gminę Strzegom i rozpoczął swoją działalność 20 grudnia 2013 roku. Jest to placówka przeznaczona dla osób dorosłych niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym (10 osób) i znacznym (20 osób). Obecnie w placówce przebywa 30 uczestników (stan na dzień 19 kwietnia 2023 r. wynosi: 12 kobiet, 18 mężczyzn). Podstawową przyczyną niepełnosprawności uczestników placówki są zaburzenia psychiczne (19 osób) oraz niepełnosprawność intelektualna (16 osób). U większości uczestników warsztatu występują inne zaburzenia i schorzenia sprzężone tj. choroby neurologiczne, epilepsja, choroby narządu ruchu i inne.

W warsztacie przebywają wyłącznie mieszkańcy naszego powiatu, z czego większość osób zamieszkuje w gminie Strzegom. 4 osoby dowożone są z terenu Gminy Dobromierz (1 os.), Roztoka (2 os.), Gniewków (1 os.). Pozostałe osoby dowożone są z Gminy Strzegom z miejscowości: Olszany (1 os.), Jarosów (1 os.), Goczałków Dolny (2 os.), Goczałków Górny (1 os.), Żelazów (2 os.) oraz uczestnicy z miasta Strzegom (2 os. - mające zaburzenia orientacji w przestrzeni). Jeden uczestnik z miejscowości Rusko przyjeżdża samodzielnie komunikacją miejską (bilet miesięczny opłacony przez WTZ Strzegom). Pozostali uczestnicy przychodzą do placówki samodzielnie lub są przyprowadzani przez rodziców/opiekunów.

Zajęcia w Warsztacie odbywają się w 6 pracowniach terapeutycznych, tj. technicznej, krawiecko-tkacko-hafciarskiej, artystycznej, ogrodniczo-florystycznej, informatycznej, ceramicznej (utworzonej w grudniu 2020 roku), w których pod opieką terapeuty przebywa po 5-ciu uczestników. Warsztat realizuje zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej. Uczestnicy podejmują praktyki zawodowe w różnych instytucjach, podczas których sprawdzają swoje możliwości i umiejętności, nabyte w poszczególnych pracowniach. Od roku 2013 - 2023 na otwartym rynku pracy zostało zatrudnionych 6 uczestników, z czego tylko jeden uczestnik pracuje do dziś.

W ramach rehabilitacji społecznej realizowane są różnego rodzaju spotkania z ciekawymi ludźmi, wyjścia do kina, kręgielni, restauracji, pizzerii, a także wszelkiego rodzaju wyjazdy, wycieczki. Warsztat prowadzi również rehabilitację ruchową (grupową i indywidualną) dostosowaną do

potrzeb i możliwości poszczególnych osób z niepełnosprawnościami. Uczestnicy w ramach rehabilitacji ruchowej korzystają z zajęć na basenie oraz kompleksu sportowego OSIR (hala, boisko orlik, siłownie zewnętrzne).

9. Środowiskowe Domy Pomocy Społecznej

9.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Świdnicy

Jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej Powiatu Świdnickiego prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdnicy powołaną w celu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej określanych w Ustawie o Pomocy Społecznej. Dom jest placówką pobytu dziennego, przeznaczoną dla osób dorosłych z zaburzeniem psychicznym osób przewlekłe psychicznie chorych.

Dom działa przez 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie, w tym co najmniej 6 godzin dziennie prowadzone są zajęcia z uczestnikami. Godziny pracy placówki dostosowane są do potrzeb uczestników/ uczestniczek zajęć i ich rodzin.

Uczestnikami Domu są osoby, które ukończyły 18 rok życia, i mają poważne trudności w zachowaniu swojej integracji społecznej, a szczególnie w pełnieniu roli życia codziennego, zwłaszcza wiążących się z kształtowaniem swoich stosunków z otoczeniem, ról pełnionych w procesie edukacji, podczas zatrudniania oraz w trosce o sprawy wiążące się z materialnymi podstawami egzystencji.

Dom przeznaczony jest dla 50 osób. Misją Środowiskowego Domu Samopomocy jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprzez wszechstronną rehabilitację społeczną oraz przygotowanie do samodzielnego życia w społeczeństwie na miarę jego indywidualnych możliwości.

Celem natomiast jest oddziaływanie terapeutyczne, aktywizacja społeczna, fizyczna, psychiczna i życiowa oraz podejmowanie działań mających na celu podniesienie jakości życia i zapewnienie wsparcia osobom mającym trudności w funkcjonowaniu w społeczeństwie.

9.2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Świebodzicach

Środowiskowy Dom Samopomocy w Świebodzicach typu A, B, C swoją działalność rozpoczął 01.12.2012 r. jako odrębna jednostka organizacyjna utworzona Uchwałą Rady Miejskiej w Świebodzicach z dnia 23.10.2012 r. Dom powstał jako odpowiedź środowiska lokalnego na

potrzebę wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych na terenie gminy Świebodzice.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu, przeznaczonym dla osób, które ukończyły 18 rok życia, cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie niewymagających leczenia szpitalnego.

Działalność Domu obejmuje wszelkie szczeble życia społecznego oraz aktywne wspieranie osób z upośledzeniem umysłowym i z zaburzeniami psychicznymi, a także przeciwdziałanie stygmatyzacji, dyskryminacji i tworzenie mechanizmów wyrównujących szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących ich praw. Dom zapewnia wsparcie psychologiczne, pomoc oraz szereg działań rehabilitacyjnych, które mają na celu poprawę jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie, jak również funkcjonowania w życiu codziennym osobom, które samodzielnie nie radzą sobie z zadaniami pojawiającymi się każdego dnia.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Świebodzicach znajduje się w Centrum Rehabilitacji Społecznej przy ul. Parkowej 4 w Świebodzicach. Dom funkcjonuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00.

Celem głównym funkcjonowania środowiskowego domu samopomocy w Świebodzicach jest osiągnięcie przez użytkowników domu poprawy jakości życia, funkcjonowania w społeczeństwie, powstrzymywania postępującej regresji.

Cele szczegółowe funkcjonowania środowiskowego domu samopomocy

Cele szczegółowe działalności placówki to:

1. Świadczenie na poziomie obowiązującego standardu usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających i psychologiczno - edukacyjnych w formach i zakresie wynikających z indywidualnych potrzeb.
2. Integracja uczestników z najbliższym środowiskiem lokalnym oraz zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi możliwie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, poprzez rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania oraz aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym społeczności lokalnej.
3. Umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pełnienia jak największej liczby ról społecznych w rodzinie, środowisku, instytucjach.

4. Kreowanie pozytywnego, realnego wizerunku osób z zaburzeniami psychicznymi oraz przeciwdziałanie stereotypom i błędnym schematom postrzegania tej grupy osób przez społeczeństwo.
5. Aktywizowanie uczestników zajęć, rozwijanie ich zainteresowań, indywidualnych uzdolnień poprzez udział w różnorodnych zajęciach terapeutycznych.
6. Inicjowanie tworzenia grup wsparcia (również dla rodzin) oraz wzmacnianie więzi społecznych w środowisku.
7. Doprowadzenie do zwiększenia poczucia własnej wartości oraz pewności siebie w kontaktach z ludźmi.
8. Wszechstronne usprawnienie psychoruchowe.
9. Środowiskowe wsparcie i pomoc rodzinom w sprawowaniu całodobowej opieki nad osobą z zaburzeniami psychicznymi.

10. Zespoły Szkół Specjalnych

10.1. Zespół Szkół Specjalnych w Świdnicy

Posiada bogatą ofertę dla dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami intelektualnymi i współistniejącymi zaburzeniami psychicznymi. Wsparcie organizowane jest w niżej wymienionych formach:

- konsultacje w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka – 219 dzieci, dodatkowo dla dzieci głównie od 0-3 lat z ciężkimi i nieodwracalnymi uszkodzeniami zdrowotnymi zorganizowany jest Powiatowy Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Konsultacyjny, w Zespole Szkół Specjalnych w Świdnicy funkcjonują następujące typy szkół i placówek oświatowych: -
- przedszkole specjalne - 19 dzieci,
- szkoła podstawowa specjalna – 150 uczniów,
- szkoła specjalna przysposabiająca do pracy – 31 uczniów,
- branżowa szkoła I stopnia specjalna – 25 uczniów.

Wszystkie dzieci i uczniowie mają możliwość skorzystania z oferty Ośrodka Rehabilitacji Leczniczej, który oferuje takie poradnie jak: Dzienny Ośrodek Rehabilitacji Leczniczej, fizjoterapię ambulatoryjną, poradnię wad postawy, poradnię logopedyczną. Ich działalność skoncentrowana jest na rehabilitacji wad postawy. Realizowane jest również nauczanie indywidualne dla 22 uczniów.

10.1. Zespół Szkół Specjalnych w Świebodzicach

Posiada szeroką ofertę dla uczniów posiadających orzeczenie o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim.

W skład Zespołu Szkół Specjalnych wchodzi:

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 7 - 24 uczniów,

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 8 - 7 uczniów,

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Świebodzicach – 13 uczniów.

Szkoła prowadzi również nauczania indywidualne oraz terapię dzieci głęboko niepełnosprawnych intelektualnie w ramach zespołów rewalidacyjno-wychowawczych. Wszyscy uczniowie objęci są zajęciami korekcyjno-kompensacyjnymi, według wskazań także logoterapią, psychoterapią i gimnastyką korekcyjną, 7 uczniów ma zajęcia w grupie rewalidacyjno-wychowawczej. W szkole działa również Stowarzyszenie „Wypożyczalnia-Centrum” wspierające nauczycieli, uczniów i ich rodziców.

Formy wsparcia prowadzone przez szkołę:

1. Realizowanie odpowiednich form organizacji nauki (nauczanie indywidualne).
2. Dostosowywanie form i metod pracy do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia poprzez:
 - Zróżnicowanie metod nauczania (np. metod ośrodków pracy, metody Christophera Knilla i innych).
 - Prowadzenie zajęć rewalidacyjnych (muzykoterapii, arteterapii, małych form scenicznych, biblioterapii i innych).
 - Prowadzenie alternatywnych form komunikacji (metoda makatonu i inne).
3. Pomoc wolontariuszy i prowadzenie zajęć integracyjnych poza terenem szkoły.
4. Przygotowanie odpowiednich pomocy dydaktycznych (np. podręczników).
5. Wsparcie w postaci specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie szkoły dla uczniów i ich opiekunów, opieki pielęgniarskiej.
6. Współpracę z instytucjami wspierającymi ucznia (Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Poradnią Zdrowia Psychicznego, a także innymi instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie).

10.2. Zespół Szkół Specjalnych w Strzegomiu

Zespół Szkół Specjalnych w Strzegomiu umożliwia dzieciom rozwój i edukację na wielu etapach, już od najmłodszych lat. W skład zespołu wchodzi:

- Grupa wczesnego wspomaganie rozwoju małego dziecka - 53
- Przedszkole Specjalne nr 7 – 16,
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 7 - 42,
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy - 4

Do Zespołu Szkół Specjalnych w Strzegomiu uczęszczają dzieci i młodzież w wieku od 3 do 25 lat, którzy z powodu uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego lub zaburzeń genetycznych mają specyficzne trudności rozwojowe. Dzieci i uczniowie posiadają orzeczenie o kształceniu specjalnym i posiadają niepełnosprawność intelektualną.

Wszyscy uczniowie objęci są stałą opieką psychologiczno-pedagogiczną w ramach której odbywają się zajęcia rewalidacyjne, zajęcia logopedyczne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia terapeutyczne oraz zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Ponadto uczniowie i ich rodziny objęci są według potrzeb wsparciem psychologa i pedagoga. Stale monitorowane jest zdrowie psychiczne i zachowanie uczniów i jeśli zachodzi taka potrzeba kierowane są one do lekarza psychiatry wraz z opinią zespołu specjalistów i nauczycieli.

Neurorozwojowe zaburzenie rozwoju jakim jest autyzm według klasyfikacji ICD-10 znajduje się w rozdziale zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, w związku z tym został powyżej wskazany. Starsi uczniowie szkoły okresowo zmagają się z zaburzeniami snu, obniżonym nastrojem z cechami depresji, a także zaburzeniami lękowymi o różnym charakterze i podłożu.

11. Domy Pomocy Społecznej

11.1. Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci w Świebodzicach

Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Szkolnych de Notre Dame w Świebodzicach zapewnia dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie całodobową opiekę oraz świadczy usługi dla mieszkańców w zakresie zaspokajania potrzeb osobowych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, społecznych i religijnych na poziomie obowiązującego standardu dla 60 chłopców z niepełnosprawnością intelektualną.

Grupa 50 podopiecznych ma zapewnione pobieranie nauki szkolnej i przedszkolnej: 15 wychowanków na poziomie szkoły podstawowej, w tym 2 nauczanie indywidualne, 8 wychowanków uczyło się w gimnazjum, w tym 1 nauczanie indywidualne, 8 w szkole ponadgimnazjalnej – przysposabiającej do pracy, w tym 3 nauczanie indywidualne. Natomiast dla 16 podopiecznych prowadzone były zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze dla 11 zajęcia indywidualne, a dla 5 zajęcia zespołowe. Trzech mieszkańców uczęszczało do przedszkola integracyjnego biorąc udział w zajęciach przedszkolnych oraz w zajęciach w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju.

Każdy podopieczny ma zapewniony udział w terapii zajęciowej prowadzonej przez wykwalifikowany personel. Na terenie placówki prowadzona jest dla podopiecznych intensywna systematyczna rehabilitacja i fizjoterapia w celu podnoszenia sprawności i aktywności mieszkańców, fizycznego aktywizowania i usprawniania. Podopieczni dodatkowo biorą udział w zajęciach ogólnosporniających grupowych (zawody sportowe, gra w piłkę, tor przeszkód, jazda na rowerze, nauka jazdy na koniu, na sankach, gry i zabawy ruchowe, nauka pływania – cotygodniowe wyjścia na basen, gimnastyka ruchowa) oraz korzystają z systematycznej terapii logopedycznej i neurologopedycznej.

11.2. Dom Pomocy Społecznej w Jaskulinie

Dom Pomocy Społecznej w Jaskulinie zapewnia 70 miejsc dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (45 kobiet i 25 mężczyzn). Zapewnia mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, opiekuńcze i społeczne na poziomie obowiązującego standardu i według indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych mieszkańca

Dom zapewnia swym mieszkańcom warunki bezpiecznego i godnego życia, intymność, niezależność, umożliwia rozwój osobowości, a także w miarę możliwości ich samodzielność z uwzględnieniem stopnia fizycznej i psychicznej sprawności mieszkańców.

Dom świadczy podstawowe usługi w zakresie potrzeb mieszkańców:

- 1) bytowych, zapewniających miejsce zamieszkania, wyżywienie, odzież, obuwie oraz utrzymanie czystości,
- 2) opiekuńczych, polegających na udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców, a także niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych,

3) wspomagających, polegających na:

- a) umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej, służącej poprawie sprawności psychofizycznej, jak również odtwarzaniu i doskonaleniu umiejętności w życiu osobistym,
- b) umożliwieniu realizacji potrzeb religijnych i kulturalnych,
- c) stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i środowiskiem,
- d) zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców,
- e) wspieraniu działania na rzecz lokalnego środowiska,
- f) pomocy w umożliwieniu podjęcia pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny,
- g) działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca w miarę jego możliwości.

Zadania te realizowane są przez Zespół Terapeutyczno–Opiekuńczy, który opracowuje Indywidualny Plan Wsparcia dla każdego mieszkańca adekwatny do jego niepełnosprawności. Określa spektrum niezbędnej pomocy i formę udzielonego wsparcia terapeutycznego, psychologicznego, zdrowotnego, rehabilitacyjnego i socjalnego. Wszystkie działania na rzecz mieszkańca to ustawowo gwarantowana rehabilitacja społeczna. Wszystkie formy aktywności wewnętrznej oraz otwarte imprezy w środowisku lokalnym pozwalają przełamywać izolację i osamotnienie, pozwalają zaistnieć mieszkańcom DPS-u w Jaskulinie w życiu lokalnej społeczności i budować więzi społeczne w środowisku. Wpływają z pewnością na kształtowanie pozytywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych.

12. Analiza SWOT

Tabela nr 26

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Możliwość korzystania za świadczeń specjalistycznej opieki ambulatoryjnej w 6 poradniach zdrowia psychicznego w powiecie. Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (3-WTZ; 2-ŚDS, domy Dziennego Pobytu oraz Kluby Senior-Wigor). Funkcjonowanie placówek opieki całodobowej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (DPS-2 oraz ZOL-4). Aktywna działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną. Dobrze wykwalifikowane zasoby kadrowe - psychologów, pedagogów, rehabilitantów, logopedów).	Mała liczba poradni psychologicznych kontraktowanych przez NFZ. Brak lekarzy specjalistów z zakresu psychiatrii, w tym psychiatrii dziecięcej związanych z tym powiatem. Brak oddziału psychiatrycznego w powiecie. Brak dziennego oddziału psychiatrycznego. Niewystarczająca ilość poradni leczenia uzależnień. Jedna poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci w powiecie. Niewystarczający dostęp do specjalisty z zakresu neurologii dziecięcej. Brak centrum koordynacyjnego współpracę pomiędzy

<p>Dobra współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego a innymi podmiotami udzielającymi wsparcia osobom z niepełnosprawnością intelektualną, w tym z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>Różnorodność form wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej (staże, prace interwencyjne, doradztwo, kursy zawodowe, terapia) proponowanych m.in. przez PUP.</p> <p>Wsparcie finansowe PFRON oraz Funduszu Pracy dla pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami.</p> <p>Wszechstronne wsparcie udzielane przez ośrodki pomocy społecznej działające w powiecie.</p> <p>Dobrze zorganizowany system pieczy zastępczej.</p> <p>Przystosowanie obiektów, w których prowadzona jest działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością, w tym również działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością indywidualną.</p> <p>Doświadczenie podmiotów w realizacji programów adresowanych do osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p> <p>Bogata oferta szkół specjalnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną.</p> <p>Fachowe wsparcie udzielane potrzebującym uczniom przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Świdnicy.</p> <p>Szybkie załatwianie wniosków i wydawanie orzeczeń przez PZON w Świdnicy.</p> <p>Funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Świdnicy udzielającego specjalistycznego wsparcia.</p>	<p>instytucjami zajmującymi się problematyką osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Niewystarczający przepływ informacji pomiędzy instytucjami, a osobami chorymi.</p> <p>Brak DPS-u dla osób psychicznie chorych.</p> <p>Niewystarczająca ilość środków finansowych dla instytucji pomocowych zajmujących się wsparciem osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Duża rotacja kadr powiatowych jednostek pomocowych spowodowana m.in. z powodu niskiego wynagrodzenia kadr.</p> <p>Bierność, bezradność i postawy roszczeniowe wśród osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Niewystarczająca wiedza społeczna nt. funkcjonowania osób z problemami zdrowia psychicznego.</p> <p>Stygmatyzacja osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Niewystarczająca wiedza „medyczna” niektórych grup zawodowych zatrudnionych w pomocy społecznej, urzędach pracy, co powoduje obawę i strach w kontaktach z osobami z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Brak organizacji pozarządowej działającej wyłącznie na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Brak ofert pracy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Niski poziom wykształcenia osób z upośledzeniem umysłowym.</p> <p>Brak zakładów aktywizacji zawodowej, spółdzielni socjalnych.</p> <p>Niewystarczająca ilość mieszkań chronionych.</p> <p>Brak pełnych, aktualnych danych o skali potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Zmniejszenie przez PFRON środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań wynikających z przepisów.</p> <p>Długotrwałe uzależnienie od pomocy społecznej.</p> <p>Przeciągające się postępowanie przed sądami rodzinnymi.</p>
--	--

	<p>Ograniczony dostęp do leczenia na oddziale psychiatrycznym dziennym i stacjonarnym.</p> <p>Brak wsparcia psychologicznego dla osób opuszczających szpital.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Zmiany legislacyjne i położenie większego nacisku na problematykę zdrowia psychicznego m. in. poprzez nałożenie zadań na różne podmioty w tym również na jednostki samorządu terytorialnego, PCPR, urzędy pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne.</p> <p>Kompatybilność przepisów prawa.</p> <p>Większa aktywność organizacji pozarządowych w zakresie różnych form wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną, ze szczególnym wsparciem rozwoju małego dziecka.</p> <p>Zwiększenie wiedzy społeczeństwa w celu przeciwdziałaniu stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wykluczeniu społecznemu.</p> <p>Możliwość aktywnego działania wolontariatu.</p> <p>Zwiększenie lokalnej dostępności do form pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Możliwość pozyskania środków zewnętrznych (NFZ, Unia Europejska, ministerstwa w ramach programów).</p> <p>Realizacja programów na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnością „Opieka wytchnieniowa, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”</p> <p>Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Realizacja zapisów Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.</p>	<p>Szybkie wypalenie zawodowe osób zaangażowanych w wsparcie osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p> <p>Rezygnacja z zadań ze względu na brak odpowiednich własnych środków finansowych.</p> <p>Obawa beneficjentów przed upublicznieniem.</p> <p>Funkcjonowanie stereotypów i obawy wśród pracodawców dotyczących zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Ograniczone możliwości finansowe powiatu.</p> <p>Niewystarczające finansowanie świadczeń zdrowotnych w zakresie zdrowia psychicznego i uzależnień przez Narodowy Fundusz Zdrowia.</p> <p>Brak kompleksowych rozwiązań wspierających funkcjonowanie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz z niepełnosprawnościami.</p> <p>Duża rotacja kadry pracowniczej sektora pomocy społecznej, zajmującej się osobami z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi z powodu niskiego wynagrodzenia.</p> <p>Brak odpowiedniej ilości lekarzy specjalistów z zakresu psychiatrii, a szczególnie psychiatrii dziecięcej.</p> <p>Wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnieniami.</p> <p>Wykluczenie społeczne osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnieniami.</p> <p>Brak wiedzy wśród pracodawców w zakresie korzyści wynikających z zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Mała aktywność zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>Utożsamianie przez otoczenie niepełnosprawności z brakiem kwalifikacji, brakiem motywacji do pracy, nawykiem uzależnienia od innych osób.</p>

źródło: Powiatowy Zespół ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego w Świdnicy

Analiza słabych i mocnych stron ukazuje, iż na terenie Powiatu Świdnickiego funkcjonują liczne placówki, instytucje i organizacje pozarządowe posiadające wykwalifikowaną kadre, oferujące różnorodne działania przyczyniające się do poprawy sytuacji zdrowotnej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, czy niepełnosprawnością intelektualną. Ważną rolę pełnią działające placówki wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w tym 2 DPS, 2 ŚDS oraz 3 WTZ.

Bogata jest oferta dot. wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej (staże, prace interwencyjne, doradztwo, kursy zawodowe, terapia) oferowane przez m.in. PUP i PCPR.

Do słabych stron zaliczyć należy małe zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób z zaburzeniami psychicznymi, brak zainteresowania beneficjentów wsparciem, ich obawa przed upublicznieniem, brak zakładów aktywizacji zawodowej i spółdzielni socjalnych, dps-u dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz mieszkań chronionych.

Problemem jest niewystarczająca ilość środków finansowych na pełną realizację działań oraz brak zakładów aktywizacji zawodowej, zakładów pracy chronionej, mieszkań chronionych i treningowych skierowanych wyłącznie do osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną. Na terenie Powiatu Świdnickiego istnieje tylko jedno mieszkanie treningowe, a potrzeby w tym zakresie są większe.

W zakresie opieki zdrowotnej atutem w Powiecie Świdnickim jest funkcjonowanie 6 poradni zdrowia psychicznego, natomiast minusem jest brak stacjonarnej opieki medycznej dla pacjentów z zaburzeniami psychicznymi oraz fakt funkcjonowania tylko 1 poradni zdrowia psychicznego dla dzieci, brak odpowiedniej ilości lekarzy specjalistów z zakresu psychiatrii, a szczególnie psychiatrii dziecięcej.

Dodatkowym utrudnieniem jest niska wiedza społeczeństwa na temat funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi i ich problemów dnia codziennego.

Konieczna jest właściwa diagnoza potrzeb społecznych, która da szansę na szybkie i efektywne działania instytucji pomocowych i organizacji pozarządowych.

Istotną słabością w powiecie są:

- słaby przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami,
- brak centrum koordynującego wraz ze zintegrowaną bazą danych, dot. instytucji oraz organizacji pozarządowych współpracujących z nimi,

- nieliczne działania profilaktyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- brak integracji społecznej na rzecz w/w grupy.

Dużą szansą dla mieszkańców powiatu są niewątpliwie możliwości wykorzystania funduszy unijnych i ministerialnych na realizację programów wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, czy działania podejmowane przez samorządy gmin i powiatu dla wzrostu świadomości i działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Placówki, w których prowadzona jest działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną, posiadają dobrze wykształconą kadre, dobre warunki lokalowe oraz bogatą ofertę edukacyjno-rehabilitacyjną dla podopiecznych tj. dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Główne zagrożenia to: zmniejszenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań wynikających z przepisów przez PFRON, długotrwałe uzależnienie osób z niepełnosprawnością intelektualną i chorobami psychicznymi od pomocy społecznej i niski poziom wykształcenia tych osób, brak wystarczającej wiedzy pracowników instytucji zajmujących się działaniami pomocowymi nt. funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi, czy wypalenie zawodowe osób zaangażowanych w te działania.

13.Cele szczegółowe programu i harmonogram programu

Cel główny:

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

Cel szczegółowy: 1 d upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadanie 1) aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy bytowej: mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej.

Tabela Nr 27. Realizator: PCPR w Świdnicy:

Lp.	Zadania do realizacji	Termin Realizacji	Źródła finansowania
1.	Zapewnienie całodobowej opieki i wychowania w Domach Pomocy Społecznej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, dla dzieci	2024-2030	DUW/Budżet Powiatu

	i młodzieży (Świebodzice) i dla osób dorosłych (Jaskulin).		
2.	Prowadzenie działań zmierzających do usamodzielnienia się osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi tzw. mieszkanie treningowe.	2024-2030	BP
3.	Prowadzenie działań mających na celu aktywizację społeczną dla osób z niepełnosprawnościami w tym osób z zaburzeniami psychicznymi, w ramach wsparcia świadczonego przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Świdnicy (PSONI).	2024-2030	Dotacja DUW 6 x 1 350 240 zł = 8 101 440 zł

Zadanie 2) wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Tabela Nr 28 Realizator: PCPR w Świdnicy:

Lp.	Zadania do realizacji	Termin Realizacji	Źródła finansowania
1.	Konkursy dla organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	2024-2030	BP - 7 x 60 000 zł = 420 000 zł

Zadanie 3) zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów

Tabela Nr 29. Realizator: PCPR w Świdnicy:

Lp.	Zadania do realizacji	Termin Realizacji	Źródła finansowania
1.	Udzielanie pomocy specjalistycznej (psychologicznej, pedagogicznej i prawnej) dla rodzin i osób doświadczających sytuacji kryzysowych w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej w ramach struktury PCPR w Świdnicy.	2024-2030	BP (7 x 673 719 = 4 716 033 zł
2.	Prowadzenie działań mających na celu aktywizację społeczną dla osób z niepełnosprawnościami, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi, w ramach wsparcia świadczonego przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Świdnicy (PSONI)	2024-2030	Dotacja DUW
3.	Prowadzenie mieszkania interwencyjnego	2024-2030	BP

Tabela Nr 30. Realizator: Wiodący Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy w Świdnicy w ramach realizacji Programu „Za Życiem”:

Lp.	Zadania do realizacji	Termin Realizacji	Źródła finansowania
1.	Usługi psychologiczne 3 000 godzin	2024-2026	2024 - 764 900 zł 2025 - 770 000 zł 2026 - 770 000 zł
2.	Usługi usprawnienia komunikacji i uwagi C-Eye 630 godzin	2024-2026	63 000 zł
3.	Usługi pedagogiczno-terapeutyczne 1 630 godzin	2024-2026	162 000 zł
4.	Usługi logopedyczno-neurologopedyczne 6 720 godzin		672 000 zł
5.	Usługi fizjoterapeutyczne-terapia neurorozwojowa 3 851 godzin	2024-2026	385 100 zł
6.	Usługi fizjoterapeutyczne- 4 074 godzin	2024-2026	405 600 zł
7.	Terapia EEG Biofeedback- 570 godzin	2024-2026	57 000 zł
8.	Zooterapia- 600 godzin	2024-2026	60 000 zł
9.	Usługi lekarza rehabilitacji medycznej- 540 godzin	2024-2026	54 000 zł
10.	Usługi psychodietetyki z elementami aktywności fizycznej dla dzieci- 900 godzin	2024-2026	90 000 zł
11.	Warsztaty dla rodziców- 550 godzin	2024-2026	55 550 zł

Cel szczegółowy 1 e): aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadania:

- 1) zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy (PUP).

Realizator – PUP w Świdnicy

Realizowana będzie przez 6 lat kampania informacyjna o możliwości zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnymi wśród przedsiębiorców i pracodawców na terenie Powiatu Świdnickiego. W tym celu opracowane zostaną ulotki informacyjne, w których potencjalni pracodawcy dowiedzą się o możliwości wsparcia ze strony PUP zarówno finansowego, jak i edukacyjnego. Koszt ulotek z budżetu Powiatu Świdnickiego.

Tabela Nr 31. Realizator – Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Świdnicy

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Źródła finansowania/ koszty
1.	Doradztwo zawodowe - indywidualna pomoc uczniom z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnościami w wyborze ścieżki kształcenia oraz planowaniu kariery zawodowej	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 20 000 zł 2025 r.- 20 500 zł 2026 r.- 21 000 zł 2027 r.- 21 500 zł 2028 r.- 22 000 zł 2029 r.- 22 500 zł 2030 r.- 23 000 zł
2.	Prowadzenie grupowych zajęć, warsztatów z doradztwa zawodowego na terenie szkół, do których uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 8 000 zł 2025 r.- 8 200 zł 2026 r.- 8 400 zł 2027 r.- 8 600 zł 2028 r.- 8 800 zł 2029 r.- 9 000 zł 2030 r.- 9 200 zł
3.	Prowadzenie działań edukacyjnych dla rodziców, nauczycieli, szkolnych doradców zawodowych na temat przeciwwskazań zdrowotnych w planowaniu przyszłości edukacyjno-zawodowej uczniów z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.-12 000 zł 2025 r.-12 300 zł 2026 r.-12 600 zł 2027 r.-12 900 zł 2028 r.-13 200 zł 2029 r.-13 500 zł 2030 r.-13 800 zł

Cel szczegółowy: 1f skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

Zadania:

- 1) powołanie lub kontynuacja działania lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu; skład zespołu ustala się w sposób zapewniający właściwą reprezentację samorządu powiatu lub gminy, placówek realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, pozarządowych organizacji samopomocowych; zarząd powiatu zapewni działaniom zespołu niezbędną pomoc administracyjną;
- 2) opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń;
- 3) realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego;
- 4) przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w postaci papierowej lub elektronicznej).

Tabela Nr 32. Realizator – Powiat Świdnicki zadania do realizacji ze środków własnych

L.p.	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Przewidywany budżet 2023-2030	Nr celu i zadania z NPZP
1.	Powołanie Powiatowego Zespołu koordynującego działanie i monitorującego realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych	2023	bezkosztowo	Cel szczegółowy 1f zadanie 1.
2.	Opracowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego	2023-2024	bezkosztowo	Cel szczegółowy 1f zadanie 2. bezkosztowo
3.	Realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego	2023-2030	bezkosztowo	Cel szczegółowy 1f zadanie 3.
4.	Systematyczna aktualizacja przewodnika o miejscach wsparcia dla mieszkańców powiatu świdnickiego, województwa i jego dystrybucja	2024-2030	10 000 zł	Cel szczegółowy 1f zadanie 4.

5.	<p>Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie potencjalnych czynników zagrażających zdrowiu psychicznemu poprzez organizowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • warsztatów dla osób opiekujących się osobami z zaburzeniami psychicznymi, • szkoleń m.in. dla pracowników DPS, ŚDS, ZPPP, Policji, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kadry pedagogicznej, innych grup zawodowych • konferencje nt. profilaktyki zdrowia psychicznego <p>Emisja filmu edukacyjnego nt. zdrowia psychicznego w lokalnej TV kablowej z serii „Nasze zdrowie” oraz stronach internetowych innych jednostek.</p> <p>Działania dotyczące przeciwdziałania próbom samobójczym, depresji wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>Działania profilaktyczne (warsztaty, spotkania ze specjalistami) dla młodzieży z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i ich skutkom dla zdrowia psychicznego.</p> <p>Działania edukacyjne dla różnych grup wiekowych w zakresie przeciwdziałania stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.</p>	<p>2024-2030</p> <p>2024 - 2030</p> <p>2024-2030</p> <p>2024-2030</p> <p>2024-2030</p> <p>2024-2030</p>	<p>Przewiduje się coroczny koszt realizacji programu w wysokości 50 000 zł w 2024 r. i więcej w zależności od przyjęcia budżetu przez Radę Powiatu w Świdnicy</p>	<p>Cel szczegółowy 1 f zadanie 3</p>
----	---	---	---	--------------------------------------

Cel szczegółowy 1 g): udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom

Zadanie nr 1:

Zapewnienie wsparcia specjalistycznego dzieciom i uczniom, z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne przy współpracy z podmiotami działającymi na rzecz wsparcia dzieci, uczniów rodzin nauczycieli;

Tabela Nr 33. Realizator: ZPPP w Świdnicy:

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Źródła finansowania/ koszty
1.	<p>Prowadzenie indywidualnego poradnictwa dla młodzieży i rodziców w zakresie: kryzysu wieku dojrzewania, problemów emocjonalnych, trudności w relacjach z innymi, wydarzeń traumatycznych. Razem 1 200 godzin</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r. - 112 000 zł 2025 r.- 114 800 zł 2026 r.- 117 600 zł 2027 r.- 120 400 zł 2028 r.- 123 200 zł 2029 r.- 126 000 zł 2030 r.- 128 800 zł</p>
2.	<p>a) Rozszerzenie kwalifikacji psychologów, pedagogów, logopedów poprzez udział w szkoleniach specjalistycznych, m. in. na temat nowoczesnych narzędzi diagnostycznych, form i metod różnorodnych terapii,</p> <p>b) Nabycie kwalifikacji przez specjalistów poradni do posługiwania się testem ADOS2 w diagnozie spektrum autyzmu u dzieci i młodzieży,</p> <p>c) Wykorzystanie narzędzia ADOS w pracy diagnostyczno-terapeutycznej z dzieckiem/uczniem z autyzmem.</p> <p>Razem 480 godzin w roku.</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy, środki pozyskane z KFS 2024 r. - 35 000 zł 2025 r. - 37 000 zł 2026 r. - 39 000 zł 2027 r.- 41 000 zł 2028 r.- 43 000 zł 2029 r.- 45 000 zł 2030 r.- 47 000 zł Środki pozyskane z dotacji celowej z budżetu województwa dolnośląskiego na dofinansowanie realizacji szkoleń i zakup narzędzi ADOS-2</p>
3.	<p>Udzielanie wsparcia rodzinom w sytuacjach kryzysowych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Spotkania z rodziną” • Grupy wsparcia dla rodziców dzieci i młodzieży używających środków odurzających, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, uzależnionych behawioralnie, • Psychoterapię dla młodzieży 	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 38 400 zł 2025 r.- 39 360 zł 2026 r.- 40 320 zł 2027 r.- 41 280 zł 2028 r.- 42 240 zł</p>

	Razem 480 godzin w roku.		2029 r. - 43 200 zł 2030 r.- 44 160 zł
4.	Prowadzenie działań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od urodzenia do rozpoczęcia nauki w klasie I szkoły podstawowej (diagnoza, terapia, wydawanie opinii o WWR). Razem 650 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 52 000 zł 2025 r.- 53 300 zł 2026 r.- 54 600 zł 2027 r.- 55 900 zł 2028 r.- 57 200 zł 2029 r.- 58 500 zł 2030 r.- 59 800 zł
5.	Udzielanie wielospecjalistycznej pomocy rodzinom mającym dzieci z niepełnosprawnościami (diagnoza, terapia, rewalidacja, poradnictwo prowadzone przez neurologopedów, psychologów, pedagogów specjalnych) i lekarza. Razem 2 916 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 233 280 zł 2025 r.- 239 112 zł 2026 r.- 244 944 zł 2027 r.- 250 776 zł 2028 r.- 256 608 zł 2029 r.- 262 440 zł 2030 r.- 268 272 zł
6.	Prowadzenie grupowych zajęć dla dzieci przedszkolnych z zaburzeniami mowy w ramach terapii z elementami logorytmiki lub multimedialnych programów logopedycznych. Razem 80 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r. – 6 400 zł 2025 r. – 6 560 zł 2026 r.- 6 720 zł 2027 r.- 6 880 zł 2028 r. - 7 040 zł 2029 r.- 7 200 zł 2030 r.- 7 360 zł
7.	Organizowanie „Ferii z Poradnią”, „Wakacji z Poradnią” dla uczniów zdolnych, przejawiających trudności emocjonalno-społeczne, z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Razem 75 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r. – 6 000 zł 2025 r. – 6 150 zł 2026 r. – 6 300 zł 2027 r. – 6 450 zł

			2028 r. – 6 600 zł 2029 r. - 6 750 zł 2030 r.- 6 900 zł
8.	Prowadzenie indywidualnej terapii dla dzieci i młodzieży z wykorzystaniem EEG Biofeedback. Razem 1 200 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 96 000 zł 2025 r. – 98 400 zł 2026 r. – 100 800 zł 2027 r. - 103 200 zł 2028 r. - 105 600 zł 2029 r. - 108 000 zł 2030 r. - 110 400 zł
9.	Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, socjoterapia dla dzieci i młodzieży prowadzone na terenie Poradni. Razem 1 200 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy
10.	Wspomaganie nauczycieli i specjalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością - zajęcia grupowe na terenie poradni. Razem 390 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 31 200 zł 2025 r.- 31 980 zł 2026 r.- 32 760z ł 2027 r.- 33 540 zł 2028 r.- 34 320 zł 2029 r.- 35 100 zł 2030 r.- 35 880 zł
11.	Bezpośrednie interwencje pracowników Poradni (po zgłoszeniu problemu) w domu, w szkole lub miejscu zdarzenia. Razem 5 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.– 400 zł 2025 r.- 410 zł 2026 r.- 420 zł 2027 r.- 430 zł 2028 r.- 440 zł 2029 r.- 450 zł 2030 r. - 460 zł
12.	Konsultacje indywidualne organizowane na terenie poradni ramach obchodów, m.in.:	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-

	Światowego Dnia Świadomości Autyzmu, Światowego Dnia Walki z Depresją. Razem 5 godzin w roku.		Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r.- 400 zł 2025 r.- 410 zł 2026 r. - 420 zł 2027 r.- 430 zł 2028 r. - 440 zł 2029 r. - 450 zł 2030 r. - 460 zł
13.	Kontynuacja działań w zakresie systemu orzecznictwa o potrzebie kształcenia specjalnego, o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka, indywidualnym nauczaniu, o potrzebie zajęć rewalidacyjno - wychowawczych, o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego. Razem 1 200 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r. - 96 000 zł 2025 r. - 98 400 zł 2026 r. -100 800 zł 2027 r. -103 200 zł 2028 r.- 105 600 zł 2029 r. -108 000 zł 2030 r. -110 400 zł
14.	Udzielanie informacji na temat dostępnych form opieki zdrowotnej na terenie powiatu świdnickiego. Razem 150 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r. - 12 000 zł 2025 r. - 12 300 zł 2026 r. - 12 600 zł 2027 r. - 12 900 zł 2028 r. - 13 200 zł 2029 r. - 13 500 zł 2030 r. - 13 800 zł

Cel szczegółowy 1 g): udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom

Zadanie Nr 2:

Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży, z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom w jednostkach systemu oświaty.

Tabela Nr 34. Realizator Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Źródła finansowania/ koszty
1.	<p>Warsztaty dla uczniów mające, m.in. na celu wzrost wiedzy o możliwościach rozwoju bez używania substancji psychoaktywnych i zmiana błędnych przekonań normatywnych, klaryfikacja wartości w kierunku promocji zdrowego stylu życia, wzmocnienie tendencji do podejmowania abstynencji w sytuacji nacisków środowiskowych – presji rówieśniczej i ze strony środowiska dorosłych.</p> <p>Razem 40 godzin w roku.</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy</p> <p>2024 r.- 3 200 zł 2025 r. - 3 280 zł 2026 r. - 3 360 zł 2027 r. - 3 440 zł 2028 r. - 3 520 zł 2029 r. - 3 600 zł 2030 r.- 3 680 zł</p>
2.	<p>a) Prowadzenie działań edukacyjno-wychowawczych w zakresie zwiększenia umiejętności oraz zmianę postaw wychowawczych, na takie, które minimalizują lub zapobiegają wystąpieniu problemowych/ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży poprzez organizowanie spotkań, warsztatów, szkoleń, konsultacji z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzicami na terenie przedszkoli, szkół, poradni • nauczycielami (w trakcie rad pedagogicznych na terenie przedszkoli/szkół dotyczących analizowania, wspomagania w rozwiązywaniu pojawiających się problemów wychowawczych, prowadzenia spotkań na tematy związane z profilaktyką uzależnień, funkcjonowaniem uczniów z zaburzeniami psychicznymi w przedszkolu/szkole, organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieci i uczniów posiadających opinie z Poradni lub orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego) <p>b) Organizowanie cyklicznych „Spotkań z Poradnią” (warsztaty, szkolenia dla nauczycieli, psychologów, pedagogów, doradców zawodowych, logopedów, mających na celu m.in. uwrażliwienie środowiska edukacyjnego na sygnały wskazujące na zaburzenia psychiczne</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Świdnicy</p> <p>2024 r.- 9 600 zł 2025 r. - 9 840 zł 2026 r. - 10 080 zł 2027 r. - 10 320 zł 2028 r. - 10 560 zł 2029 r. - 10 800 zł 2030 r. - 11 040 zł</p>

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Źródła finansowania/ koszty
	<p>wysyłane przez dzieci/uczniów, a także wskazanie możliwych działań profilaktycznych i terapeutycznych)</p> <p>c) Udział specjalistów Poradni w zespołach ds. dzieci/uczniów z niepełnosprawnością na terenie przedszkoli/szkół.</p> <p>Razem 120 godzin w roku.</p>		
3.	<p>Współorganizowanie Kampanii „Cała Polska czyta dzieciom” z wykorzystaniem elementów bajkoterapii w jednostkach systemu oświaty.</p> <p>Razem 40 godzin w roku.</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy</p> <p>2024 r. - 3 200 zł 2025 r. – 3 280 zł 2026 r. - 3 360 zł 2027 r. - 3 440 zł 2028 r. - 3 520 zł 2029 r. - 3 600 zł 2030 r. - 3 680 zł</p>
4.	<p>Realizowanie programów profilaktycznych w przedszkolach, szkołach.</p> <p>Razem 45 godzin w roku.</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy</p> <p>2024 r. - 3 600 zł 2025 r. - 3 690 zł 2026 r. - 3 780 zł 2027 r. - 3 870 zł 2028 r. - 3 960 zł 2029 r. - 4 050 zł 2030 r. - 8 464 zł</p>
5.	<p>Prowadzenie grupowych zajęć na terenie przedszkoli/szkół oraz poradni z wykorzystaniem m.in. bajkoterapii, sensoplastyki, mindfulness, filmu.</p> <p>Razem 250 godzin w roku.</p>	2024-2030	<p>Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy</p> <p>2024 r. - 20 000 zł 2025 r. - 20 500 zł 2026 r. - 21 000 zł 2027 r. - 21 500 zł 2028 r. - 22 000 zł 2029 r. - 22 500 zł 2030 r. - 23 000 zł</p>

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Źródła finansowania/ koszty
6.	Konsultacje/porady specjalistów poradni z przypisanymi im przedszkolami/szkołami celem ustalenia merytorycznej współpracy w procesie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub podjęcia interwencji (każdy pracownik ma pod opieką co najmniej przedszkola/szkoły). Razem 40 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy 2024 r. - 3 200 zł 2025 r. - 3 280 zł 2026 r. - 3 360 zł 2027 r. - 3 440 zł 2028 r. - 3 520 zł 2029 r. - 3 600 zł 2030 r. - 3 680 zł
7.	Udzielanie informacji na temat dostępnych form opieki zdrowotnej na terenie powiatu świdnickiego. Razem 150 godzin w roku.	2024-2030	Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy. 2024 r. - 12 000 zł 2025 r. - 12 300 zł 2026 r. - 12 600 zł 2027 r. - 12 900 zł 2028 r. - 13 200 zł 2029 r. - 13 500 zł 2030 r. - 13 800 zł

14. Monitoring i ewaluacja:

Za przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji programu odpowiada Zarząd Powiatu Świdnickiego przy pomocy Powiatowego Zespołu ds. realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Monitoring i ewaluacja dotyczyć będzie realizacji celów programu oraz jego wpływu na zmiany zdrowia psychicznego i życia społecznego mieszkańców powiatu. Polegać będzie na sprawdzaniu czy w wyniku realizacji zadań podejmowanych, osiągnięte zostały spodziewane rezultaty. Ewaluacja oceni skuteczność, efektywność, trafność i użyteczność programu, oparta będzie na informacjach, które będą zbierane, interpretowane i tworzone we własnym zakresie, na potrzeby dokonania oceny.

Do 30 czerwca każdego roku Zarząd Powiatu w Świdnicy otrzymywał będzie informacje z postępów w realizacji programu za rok ubiegły. Dodatkową formą monitoringu będzie coroczne sprawozdanie do Ministerstwa Zdrowia.

Formą monitoringu programu będą również cykliczne spotkania Zespołu ds. realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, podczas których będą omawiane postępy w realizacji programu. W zależności od oceny, program będzie podlegał modyfikacji.

Uzupełnieniem monitoringu będzie również coroczne przekazywanie do Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu aktualnych danych do kolejnych wydań „Informatora o dostępnych formach opieki zdrowotnej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

15. Finansowanie programu:

Podmiotami realizującymi Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego będzie Powiat Świdnicki we współpracy z podległymi jednostkami organizacyjnymi działającymi na terenie powiatu świdnickiego, a także innymi podmiotami, które zakresem swojej działalności obejmują cele i zadania programu.

Do realizacji zadań w ramach programu, wykonywanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy oraz Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy zaangażowane zostaną środki własne, środki Powiatu Świdnickiego oraz pozyskiwane zewnętrzne środki krajowe i zagraniczne. O środki finansowe niezbędne na prowadzenie działalności corocznie będą zabiegać ww. podmioty.

Znaczną część zadań wynikających z programu będzie realizowana przez pracowników Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Świdnicy przy ścisłej współpracy z członkami Powiatowego Zespołu ds. realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Spis treści

1. WSTĘP.....	2
2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU ŚWIDNICKIEGO.....	3
3. DEMOGRAFIA	4
4. RYNEK PRACY	5
4.1. Dojazdy do pracy w powiecie świdnickim.....	6
5. OPIEKA STACJONARNA I AMBULATORYJNA W POWIECIE ŚWIDNICKIM NAD PACJENTEM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI i UZALEŻNIENIAMI.....	9
6. Samobójstwa stanowią czwartą przyczyną zgonów dorosłych Polaków. Giną głównie mężczyźni.....	16
7. Poradnie zdrowia psychicznego:	19
8. Formy wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	28
8.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy.....	28
8.2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Powiecie Świdnickim.....	30
8.3. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	30
8.4. Warsztat Terapii Zajęciowej w Mokrzeszowie	31
8.5. Warsztat Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia „BLIŻEJ CIEBIE” w Świdnicy	31
8.6. Warsztat Terapii Zajęciowej w Strzegomiu	33
9. Środowiskowe Domy Pomocy Społecznej.....	34
9.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Świdnicy	34
9.2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Świebodzicach	34
10. Zespoły Szkół Specjalnych	36
10.1. Zespół Szkół Specjalnych w Świdnicy posiada bogatą ofertę dla dzieci i uczniów.....	36
10.2. Zespół Szkół Specjalnych w Świebodzicach.....	37
10.3. Zespół Szkół Specjalnych w Strzegomiu	38
11. Domy Pomocy Społecznej	38
11.1. Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci w Świebodzicach	38
11.2. Dom Pomocy Społecznej w Jaskulinie.....	39
12. Analiza SWOT	40
SZANSE.....	42
ZAGROŻENIA	42
13. Cele szczegółowe programu i harmonogram programu.....	44
Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.	44
Cel szczegółowy: 1 d upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.....	44
Zadanie 2) wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi	45
14. Monitoring i ewaluacja:.....	56
15. Finansowanie programu:	57